

תָּאנָא (תהלים כו) **מִי יִמְלֵל גְבוּרַת יְיָ. מִי יִמְלֵל, מִי יְדַבֵּר מִיִּבְעֵי לֵיהּ. אָמַר ר' חֵיִיא, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (דברים כג) וְקִטְפַת מְלִילוֹת בְּיַדְךָ. גְבוּרַת יְיָ, דְסִנְיָאִין אֵינוֹן, וְנִפְקִין מִגְבוּרָה חַד. וְתָאנָא, חַד גְבוּרָה עֲלָאָה, עֲטָרָא דְעֲטָרִין, מִתְעֲטָרָא, וְנִפְקִין מִיִּנְיָה חֲמִשִּׁין תְּרַעִין. מִנְהוֹן יְמִינָא, וּמִנְהוֹן שְׂמָאלָא. וְכָל חַד וְחַד גְבוּרָה אֶתְקָרִי, וְכָל חַד וְחַד מִתְעֲטָרָא, בְּקַרְדִּיטֵי גְלִיפִין נְהוּרִין, וְכִלְהוּ אֶקְרוּן גְבוּרַת יְיָ.**

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, גְבוּרַת יְיָ חָסַר בְּתִיב, דְהָא כִלְהוּ כְּלִילָן בְּדָא. יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתוֹ: דָּא הוּא שְׂכִינַת זִיו יְקָרִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְכְתִיב וְתֵהֱלֵתוּ מִלְּאָה הָאָרֶץ.

לשון הקודש

שְׁעָרִים, מִהֶם יְמִינָה וּמִהֶם שְׂמָאלָה, וְכָל אַחַת נִקְרְאָת גְבוּרָה, וְכָל אַחַת וְאַחַת מִתְעֲטָרַת בְּאוֹרוֹת שֶׁל חֲקִיקוֹת גְבוּהוֹת, וְכֻלָּם נִקְרְאוֹת גְבוּרוֹת ה'.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, גְבוּרַת ה' חָסַר בְּתוֹב, שְׁחָרֵי כָּלָם כְּלוּלִים בְּזוּה. יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתוֹ – זוּהֵי שְׂכִינַת זִיו כְּבוֹד הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא, שְׂכִינַת וְתֵהֱלֵתוּ מִלְּאָה הָאָרֶץ.

הִלְלוּ. הַתְּבוֹנֵן רַבִּי אַבְא וְאָמַר, עֲבָשׁוּ נִשְׁמַע הַכֹּל, וְנִמְצְאָת בְּרַכַּת יִצְחָק עֲלִיוֹנָה מְמָה שְׁחִשְׁבַּתִּי.

שְׂנִינְגוּ, מִי יִמְלֵל גְבוּרַת ה'! מִי יִמְלֵל? מִי יְדַבֵּר הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (דברים כג) וְקִטְפַת מְלִילוֹת בְּיַדְךָ. גְבוּרַת ה', שְׂרָפִים הֵם וְיוֹצְאִים מִגְבוּרָה אַחַת. וְשְׂנִינְגוּ גְבוּרָה עֲלִיוֹנָה אַחַת, עֲטָרַת הָעֲטָרוֹת, מִתְעֲטָרַת, וְיוֹצְאִים מִמֶּנָּה חֲמִשִּׁים

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן
 לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וְגו', שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן
 וְגו'. הָא אֵלִין בְּשִׁמְהֵן אֶקְרוּן. וְהֵי אַרְבַּע מֵהֵהוּא
 נָהָר דְּנַפִּיק אֶתְמַשְׁכֵּן. מַה שְׁמִיָּה דִּיהֵהוּא נָהָר
 דְּנַפִּיק. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, יוֹבֵל שְׁמִיָּה. דְּכְתִיב, (ירמיה
 יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו, וְכְתִיב וְלֹא יִמִּישׁ
 מַעֲשׂוֹת פְּרִי. כָּאִי טַעְמָא לֹא יִמִּישׁ, מְשׁוּם דְּעַל
 יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו. וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיה נח) וְכִמּוֹצֵא
 מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימִיו. וּבְגִין כֵּךְ כְּתִיב יוֹצֵא,
 יוֹצֵא וְאִינוּ פּוֹסְק.

תֵּאָנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתִיב (שמות כ) וַיְדַבֵּר
 אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים וְגו', וַיְדַבֵּר, בְּגִין
 לְאֶכְרֹזָא מִלִּין. דְּתֵאָנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיד
 הוּא אֶתְגַּלִּי, וְשָׂאֲרֵי לְמַלְלָא, עֲלָאִין וְתֵתְאִין
 אֶתְחַלְחֵלוּ, וְנַפְקוּ נִשְׁמַתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

לשון הקודש

הַפְּעֵם לֹא יִמִּישׁ? מְשׁוּם שְׁעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח
 שְׂרָשָׁיו. וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה נח) וְכִמּוֹצֵא
 מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימִיו. וּמְשׁוּם כֵּךְ
 כְּתוּב יוֹצֵא, יוֹצֵא וְאִינוּ פּוֹסְק.

שְׁנֵינֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב וַיְדַבֵּר
 אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים וְגו'. וַיְדַבֵּר, כְּדִי
 לְהַכְרִיז דְּבָרִים. שְׁנֵינֵנוּ, בְּשַׁעְתָּא
 שֶׁתְּגַלֵּה הַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהֵתְחִיל

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר
 יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וְגו', שֵׁם
 הָאֶחָד פִּישׁוֹן וְגו'. הֲרֵי אֵלֶּה נִקְרְאִים
 בְּשִׁמּוֹת, וְאַרְבַּעַה הִלְלוּ מֵאוֹתוֹ נָהָר
 שִׁיּוֹצֵא הֵם נִמְשָׁכִים. מַה שֵׁם אוֹתוֹ הִנְהָר
 שִׁיּוֹצֵא? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמוֹ יוֹבֵל,
 שְׁכְּתוּב (ירמיה יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו,
 וְכְתוּב וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי. מַה

וְתֵאֵנָּה הֵהוּא מֶלֶךְ, הָוָה טָאם מְלַעֲיֵלָא לְתַתָּא,
 וּמִתְנַלְפָא בְּאַרְבַּע רוּחֵי עֲלָמָא, וְסִלְקָא
 וְנַחֲתָא. כִּד סִלְקָא, אֲשֶׁתֵּאֵבָא מִטּוּרֵי דְאַפְרַסְמוֹנָא
 (דף פ"ג ע"ב) דְכִיָּא, וְאֲשֶׁתֵּאֵבָא בְּהָהוּא טַלָּא דְלַעֲיֵלָא,
 וְאַסְחַר בְּסַחְרֵי הוֹן דִּישְׂרָאֵל, וְתַבַּת בְּהוֹן נִשְׁמַתְהוֹן
 וְאַסְחַר וּמִתְנַלְפָא בְּאַתְרֵיהּ, בְּלוּחֵי אֵבָנָא. וְכֵן כָּל
 מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ הוּא מְלִיא בְּכָל
 אֵינוֹן טַעְמִין, בְּכָל אֵינוֹן מְלִין גְּזָרִין, אֲגָרִין,
 וְעוֹנָשִׁין, רָזִין וְסַתְרִין בְּאַסְקוּפָא (נ"א בְּאַסְפּוּקָא) דָּא,
 דְאֵיהִי מְלִיא מְכֻלָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דִּהָוָה נָפִיק הֵהוּא מֶלֶךְ, אֶתְחַזִּי חַד.
 וְכֵד הוּא מִתְנַלְפָא בְּאַתְרוּי אֶתְחַזִּין
 בְּהָהוּא מֶלֶךְ, שְׁבַעֲיִן עֲנַפִּין, דְּסִלְקִין בְּגוּהָ, וְחַמְשִׁין

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ הֵיחָדָּה
 מְלָאָה בְּכָל אוֹתָם טַעְמִים, בְּכָל אוֹתָם
 דְּבָרֵי גְזָרוֹת, שְׂכָר וְעֲנָשִׁים, סוּדוֹת
 וְסַתְרִים כְּאוֹצֵר (בְּצִנְעוֹת) זֶה שְׁמֵלָא מִן
 הַכֹּל.

וּבְשַׁעֲתָא שְׁהִיָּה יוֹצֵא אוֹתוֹ הַדְּבֹר,
 נִרְאָה אַחַד. וּכְשֶׁהִיָּה נַחְקָק בְּמִקּוּמוֹ,
 נִרְאוּ בְּאוֹתוֹ הַדְּבֹר שְׁבַעֲיִם עֲנַפִּים
 שְׁנַכְנְסִים לְתוֹכָהּ, וְחַמְשִׁים כְּתָרִים חֲסֵר

לְדַבְרָא, עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחוֹנִים הַתְּחַלְחֵלוּ,
 וַיֵּצְאוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְשְׁנַיִנְנוּ, אוֹתוֹ דְּבֹר הָיָה טָם מְלַמְעָלָה
 לְמַטָּה, וְנַחְקָק בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם
 וְעוֹלָה וַיּוֹרֵד. בְּשַׁעֲוֵלָה, נִשְׁאָב מִהָרִי
 אֲפְרַסְמוֹן וְדָ, וְנִשְׁאָב בְּאוֹתוֹ מִל
 שְׁלַמְעָלָה וְסוּבֵב סְבִיב יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבָה
 בְּהֶם נִשְׁמַתָּם, וְסוּבֵב וְנַחְקָק בְּמִקּוּמוֹ
 בְּלוּחוֹת אֵבָן. וְכֵן כָּל מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ.

בְּתָרִין (נ"א רתיבין) חָסֵר חַד מִהָאֵי גִיסָא, וְחַמְשֵׁין חָסֵר
 חַד מִגִּיסָא אַחְרָא פְּפִיטִישָׁא דָא, בְּזִמְנָא דְאִיהוּ
 בְּטִישׁ בְּטַנְרָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה כג) וְכַפְּטִישׁ
 יְפוּצִין סְלַע. וְהוּוּ חָמָאן כָּל יִשְׂרָאֵל עֵינָא בְּעֵינָא,
 וְהוּוּ חַדָּאן.

וְכִלְהוּ דָרִין בְּתָרָאִין כְּלְהוּ אֲזַדְמְנוּ לְתַמְן, וְכִלְהוּ
 קַבִּילוּ אֲזַרְיִיתָא בְּטוֹרָא דְסִינֵי, דְכְּתִיב,
 כִּי אֵת אֲשֶׁר יֵשְׁנוּ פֹה וְגו', וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ
 פֹה עֲמָנוּ הַיּוֹם. וְכִלְהוּ כָּל חַד וְחַד פְּדָקָא חַזֵּי לֵיהּ.
 וְכִלְהוּ חָמָאן וּמְקַבְּלִין מַלְיָן.

אֱלֹהִים: דָּא גְבוּרָא. אֵת: דְּאֵתְכִלִּיל בְּיַמֵּינָא,
 כְּמָה דְתַנִּינָן (בראשית א) אֵת הַשָּׁמַיִם,
 דְּאִיהוּ יַמֵּינָא. וְאֵת הָאָרֶץ, דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא.
 דְכְּתִיב, (ישעיה מח) אַף יְדֵי יְסֻדָּה אָרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָהּ

לשון הקודש

אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עֲמָנוּ הַיּוֹם. וְכִלְהוּ כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ, וְכִלְהוּ רוּאִים
 וּמְקַבְּלִים דְּבָרִים.

אֱלֹהִים - זו גְבוּרָה. אֵת - שְׁנַכְלָל
 בְּיַמֵּין, כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינְנוּ אֵת הַשָּׁמַיִם שְׂמָאלָא
 וְאֵת הָאָרֶץ שְׂמָאלָא, שְׂכַתוּב
 (ישעיה מח) אַף יְדֵי יְסֻדָּה אָרֶץ וַיְמִינֵי טַפְחָהּ
 שָׁמַיִם. וַיְמִין זֶה הוּא אֵת. כָּל - לְכִלְל

אֶחָד מְצַד זֶה, וְחַמְשֵׁים חָסֵר אֶחָד מְצַד
 הָאֶחָד, כְּמוֹ הַפְּטִישׁ הַזֶּה בְּזִמְן שְׂהוּא
 מְכָה בְּסְלַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג)
 וְכַפְּטִישׁ יְפוּצִין סְלַע. וְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
 רוּאִים עֵין בְּעֵין וְהָיוּ שְׂמַחִים.

וְכָל הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים הֲזַדְמְנוּ לְשָׁם,
 וְכִלְהוּ קַבִּילוּ תוֹרָה בְּהַר סִינֵי, שְׂכַתוּב
 (דברים כט) כִּי אֵת אֲשֶׁר יֵשְׁנוּ פֹה וְגו' וְאֵת

שָׁמַיִם. וַיִּמְיָנָא דָּא הוּא אֵת. כָּל: לְאַכְלִילָא כָּל
שָׂאֵר כְּתָרִין. תְּדַבְּרִים: מִתְקַשְׁרִין דָּא בְּדָא הָאֱלֹהִים:
כָּל אֵינֻן טַעְמִין, כָּל אֵינֻן רִזּוּן, כָּל אֵינֻן סְתָרִין,
גְּזָרִין וְעוֹנְשִׁין.

לְאָמַר: לְמַהוּי יְרוּתָא לְכֻלָּא. דְּכִתְיִב, (דְּבָרִים ל"ג)
תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מוֹשֶׁה מוֹרְשָׁה וְגו'. דְּאֵי
תִימָא לְגַלְתָּא מַה דְּלָא אֶצְטְרִיךְ לְגַלְתָּא לְכָל פֶּר
נֶשׁ, כְּתִיב אֲנָכִי יי' אֱלֹהֶיךָ. כְּמַה דְּאֵנָּא טְמִירָא
וְסִתִּים, כִּדְ יִהְיוּ מַלְיוֹן אֱלִין טְמִירִין וְסִתִּימִין בְּלַבְדָּ.

דְּבָר אַחַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, חַד. אֵת כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה לְאָמַר הָא חֲמִשׁ דְּרַגְוִין אַחֲרֵנִין. ר'
יְהוּדָה אָמַר, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים: גְּבוּרָה. אֵת: יִמְיָנָא.
כָּל: דָּא וְדָא (הָאֱלֹהִים, אֵינֻן דְּאֵתְגַלְוִין דְּכִתְיִב וְכָל הָעַם רֵאִים אֵת הַקּוֹלֶת

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

אֱלֹהֶיךָ. כְּמֹ שְׂאֵנִי טְמִיר וְנִסְתָּר, כִּדְ
יִהְיוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ טְמִירִים וְנִסְתָּרִים
בְּלַבְדָּ.

דְּבָר אַחַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים - אַחַד. אֵת
כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמַר - הָרִי חֲמִשׁ
דְּרַגּוֹת אַחֲרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וַיְדַבֵּר
אֱלֹהִים - גְּבוּרָה. אֵת - יִמְיָן. כָּל - זֶה
זֶה (הָאֱלֹהִים - אוֹתָם שְׁתַּגְלוּ, שְׁכַתּוֹב וְכָל הָעַם רֵאִים אֵת

אֵת כָּל שְׂאֵר הַכְּתָרִים. הַדְּבָרִים -
מִתְקַשְׁרִים זֶה בְּזֶה. הָאֱלֹהִים - כָּל אוֹתָם
טַעְמִים, כָּל אוֹתָם סוּדוֹת, כָּל אוֹתָם
כְּתָרִים, גְּזָרוֹת וְעִנְשִׁים.

לְאָמַר - לְהִיּוֹת יְרֻשָׁה לְכָל, שְׁכַתּוֹב
(דְּבָרִים ל"ג) תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מוֹשֶׁה מוֹרְשָׁה וְגו'.
שְׂאֵם תִּאמַר, לְגַלּוֹת מַה שְׂלָא הֶצְטְרַךְ
לְגַלּוֹת לְכָל אֶדָם - כְּתוּב אֲנָכִי ה'

דְּבַר אַחַר כָּל) אָמַר ר' יִצְחָק, לְאַכְלֵלָא אַבְרָהָם דְּכְתִיב,
(בראשית כד) וַיֵּי בְרֶךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.

הַדְּבָרִים: לְאַכְלֵלָא שְׂאֵר כְּתָרִין דְּאִתְפְּסִין.
הָאֵלֶּה: אֵינּוֹן דְּאִתְגַּלְיִין. וְכְתִיב וְכָל
הָעַם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת. לְאמֹר: דָּא הוּא דְּכְתִיב,
(משלי יב) אִשֶׁת חֵיל עֲמָרְת בַּעֲלָהּ. וְכְתִיב, (ירמיה ג) לְאמֹר
הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

אָמַר ר' יִצְחָק, אֲמַאי אֲתִיְהִיבַת אוֹרֵייתָא בְּאִשָּׁא
וְחִשׁוּכָא, דְּכְתִיב, (דברים ד) וְהָרָה בּוֹעֵר בְּאִשׁ
עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֲשָׁךְ עֵנָן וְעָרְפֶּל. דְּכָל מָאן
דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא, אֲשֵׁתִיב מֵאִשָּׁא אַחֲרָא
דְּגִיחָנָם, וּמְחִשׁוּכָא דְּמִתְשַׁכֵּין כָּל שְׂאֵר עַמּוּיִן
לְיִשְׂרָאֵל, דְּבִזְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֲשֵׁתִיבּוּ יִשְׂרָאֵל
מֵאִשָּׁא דְּגִיחָנָם.

לשון הקודש

אשתו.

אָמַר רבי יצחק, לְמַה נִתְּנָה תּוֹרָה בְּאִשׁ
וְחִשְׁכָּה, שְׁכֵתוֹב וְהָרָה בּוֹעֵר בְּאִשׁ עַד לֵב
הַשָּׁמַיִם חֲשָׁךְ עֵנָן וְעָרְפֶּל. שְׂכַל מִי
שִׁישְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, יִנְצֵל מֵאִשׁ אַחֲרַת שְׁל
הַגִּיחָנָם וּמִחִשְׁכָּה שְׂמִחִיכִים כָּל שְׂאֵר
הָעַמּוּיִם לְיִשְׂרָאֵל, שְׂבִזְכוּת אַבְרָהָם נִצְלוּ
יִשְׂרָאֵל מֵאִשׁ הַגִּיחָנָם.

הקולות. דְּבַר אַחַר כָּל -). אָמַר רבי יצחק, לְכָלֵל
אֶת אַבְרָהָם, שְׁכֵתוֹב וְהָ בְרֶךְ אֶת
אַבְרָהָם בְּכָל.

הַדְּבָרִים - לְכָלֵל שְׂאֵר הַכְּתָרִים
הַמְּכֻסִּים. הָאֵלֶּה - אֵלוּ שְׁהִתְגַּלוּ, וְכְתוּב
וְכָל הָעַם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת. לְאמֹר - זְהוּ
שְׁכֵתוֹב (משלי יב) אִשֶׁת חֵיל עֲמָרְת בַּעֲלָהּ.
וְכְתוּב (ירמיה ג) לְאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת

דְּיוֹבֵּלָא, דְּכַתִּיב, (ויקרא כה) וְקִדְשֵׁתֶם אֶת שְׁנַת
הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָהוּא יוֹבֵּלָא אִפִּיק לִוְן
לְיִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים. וְאִי תִימָא דְּיוֹבֵּלָא
מִמָּשׁ. אֲלָא מִסְטָרָא דְּיוֹבֵּלָא הָוָה, וּמִסְטָרָא דְּיוֹבֵּלָא
אֲתַעֲר דִּינָא עַל מְצָרָאִי, וּבְגִינִי כִּדְ חֲמִשִּׁין אֲלִין
דְּיוֹבֵּלָא הוּוּ.

תָּאנָא, לְקַבֵּל דָּא, חֲמִשִּׁין זְמַנִּין אֲתַמַּר וְאֲדַכַּר
בְּאוֹרֵייתָא, נְמוּסִין דְּמְצָרִים, וְשִׁבְחֵי אֵינוֹן
כְּלָהוּ, אֲשֶׁר (דף 9"ד ע"א) הוֹצֵאתִיךָ. (דברים ד) וַיֹּצִיאֲךָ. (שמות
יג) כִּי בֵּיד חֲזָקָה הוֹצִיאֲךָ. וְכָלָהוּ זְמַנִּי, חֲמִשִּׁין אֵינוֹן,
וְלֹא יִתִּיר, מְשׁוּם דְּכָלָא בְּיוֹבֵּלָא אֲתַעֲטָר, וּמִסְטָרָא
דְּיוֹבֵּלָא אָתָא כָּלָא. וּבְגִינִי כִּדְ, אוֹרֵייתָא דְּאֲתִי
מִגְּבוּרָה, אֲתַעֲטָרַת בְּיַמֵּינָא. דְּכַתִּיב, (דברים לג) מִיַּמֵּינוּ

לשון הקודש

שְׁנֵינֵנוּ, כְּנֻגַד זֶה חֲמִשִּׁים פְּעָמִים נֶאמַר
וְנִזְכָּר בַּתּוֹרָה הַנְּהַגוֹת מְצָרִים, וְכָלֵם הֵם
שְׁבָחִים: אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ. וַיֹּצִיאֲךָ. כִּי בְּיַד
חֲזָקָה הוֹצִיאֲךָ. וְכָל הַפְּעָמִים הֵם חֲמִשִּׁים,
וְלֹא יוֹתֵר. מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל הַתַּעֲטָר בְּיוֹבֵּל.
וּמִצַּד הַיּוֹבֵּל הַכֹּל בָּא. וְלִכְּנַן תּוֹרָה
שְׁבָחָה מִגְּבוּרָה הַתַּעֲטָרָה בְּזַמַּיִן,
שְׁבָתוֹב (דברים לג) כִּי מִיַּמֵּינוּ אֵשׁ דַּת לָמוּ.

יְהוּדָה, מְשׁוּם אוֹתָן שְׁנוֹת הַיּוֹבֵּל,
שְׁבָתוֹב (ויקרא כה) וְקִדְשֵׁתֶם אֶת שְׁנַת
הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

שְׁנֵינֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹתוֹ הַיּוֹבֵּל
הוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים. וְאִם תֵּאמַר
שְׁיֻבֵּל מִמָּשׁ, אֲלָא מִצַּד הַיּוֹבֵּל זֶה הָוָה,
וּמִצַּד הַיּוֹבֵּל הַתַּעֲוָרֵר דִּין עַל הַמְצָרִים,
וְלִכְּנַן חֲמִשִּׁים אֱלֹהֵי הַיּוֹבֵּל שָׁל הַיּוֹבֵּל.

אִשׁ דָּת לָמוּ. וְתַנְיָא חֲמִשָּׁא קָלִין תְּוּוּ. וְכִלְהוּ
 אֶתְתַּזְיָאוּ בְּהוּ, וְאֶתְכִּלְיָלוּ בְּהוּ, וְאֶתְעַטְרוּ בְּדָא.
 אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, בְּהָהוּא זְמַנָּא דְקָבִילוּ יִשְׂרָאֵל
 אוֹרֵייתָא, יוֹבְלָא דָא אַעֲטַר בְּעַטְרוֹי
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּמִלְכָּא דְאֶתְעַטַּר בְּגוּ חֵילִיהּ.
 דְכֶתִיב, (שיר השירים ג) צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ
 שְׁלֹמֹה בַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ. מָאן אִמּוֹ. דָּא
 יוֹבְלָא. וְיוֹבְלָא אֶתְעַטַּר, בְּחֻדָּה בְּרַחֲמֵי בְּשָׁלִימוֹ.
 דְכֶתִיב, (תהלים קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. מָאן אִם הַבָּנִים.
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן דָּא יוֹבְלָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל דָּא כְּתִיב, (משלי כג) יִשְׂמַח
 אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ. מָאן אָבִיךָ
 וְאִמְךָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ בְּסַפְרָא
 דְצִנְיָעוּתָא, דְכְּתִיב, (ויקרא יח) עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ
 לֹא תִגַּלְהוּ וְיִי לְמֵאן דְגִלֵּי עַרְיֵיתְהוֹן.

 לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הַיּוֹבֵל, וְהַיּוֹבֵל הַתְּעַטַּר בְּשִׂמְחָה פְּאַהֲבָה
 בְּשָׁלְמוֹת, שְׂפָתוֹב (תהלים קיג) אִם הַבָּנִים
 שְׂמַחָה. מִי זֶה אִם הַבָּנִים? אָמַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן, זֶה הַיּוֹבֵל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל זֶה כְּתוּב (משלי כג)
 יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ. מִי זֶה
 אָבִיךָ וְאִמְךָ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמוֹ
 שְׂבָאוֹהָ בְּסַפְרָא דְצִנְיָעוּתָא, שְׂפָתוֹב

וְשִׁנְיָנוּ, חֲמִשָּׁה קוֹלוֹת הָיוּ, וְכֻלָּם נִרְאוּ
 בְּהֵם וְנִכְלְלוּ בְּהֵם וְהִתְעַטְרוּ בְּזָה.
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁקִבְלוּ
 יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, הַיּוֹבֵל תְּזַה עֲטַר
 בְּעַטְרוֹתָיו אֶת הַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִלֶּךְ
 שְׁהִתְעַטַּר בְּתוֹךְ חֵילוֹ, שְׂפָתוֹב (שיר ג)
 צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ שְׁלֹמֹה
 בַּעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ. מִי זֶה אִמּוֹ? זֶה

תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא אֲתִגְלִי בְּטוֹרָא דְסִינֵי, אֲזִדְעֻעַ טוֹרָא.
 וּבְשַׁעֲתָא דְסִינֵי אֲזִדְעֻעַ, כָּל שְׂאֵר טוֹרֵי עֲלָמָא
 אֲזִדְעֻעֵו, וְהוּוּ סְלָקוּן וְנִבְחֲתִין, עַד דְּאֹשִׁיט קֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא יְדוּי עַל־יְהוּ, וְאֲתִישְׁבוּ. וְקָלָא נְפָקָא
 וּמְכַרְזָא, (תהלים קיד) מַה לָּךְ הַיָּם כִּי תִנוּס תִּירֵדוּן תִּסּוּב
 לְאַחֹר הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִם וְגו'.

וְאִינּוֹן תְּבָאן וְאַמְרִין, מִלְּפָנֵי אָדוֹן חוּלֵי אֶרֶץ.
 אָמַר ר' יִצְחָק, מִלְּפָנֵי אָדוֹן, דָּא אִימָא,
 דְּכִתִּיב אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. חוּלֵי אֶרֶץ, דָּא אִימָא
 תִּתְאַה. מִלְּפָנֵי אֱלוֹהֵי יַעֲקֹב, דָּא הוּא אֲבָא, דְּכִתִּיב,
 (שמות ד) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל. וְעַל הַאי כְּתִיב בְּעֶטְרָה
 שְׁעֶטְרָה לֹו אֲמוֹ.

לשון הקודש

תסב לְאַחֹר, הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִם
 וְגו'.

וְהֵם שָׂבִים וְאוֹמְרִים, מִלְּפָנֵי אָדוֹן חוּלֵי
 אֶרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִלְּפָנֵי אָדוֹן - זו
 הָאֵם, שְׂפָתוֹב אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. חוּלֵי
 אֶרֶץ - זוּ הָאֵם הַתְּחַתּוּנָה. מִלְּפָנֵי אֱלוֹהֵי
 יַעֲקֹב - זְהוּ הָאֵב, שְׂפָתוֹב בְּנֵי בְכוּרֵי
 יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה כְּתוּב בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה
 לֹו אֲמוֹ.

עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה. אוֹי
 לְמִי שְׂמַנְגְלָה עֲרוֹתְךָ.

שְׂנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲהַ
 שְׂהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּגִלָּה בְּהַר סִינֵי,
 הֲזִדְעֻעַ הָהָר, וּבְשַׁעֲהַ שְׂפִינֵי הֲזִדְעֻעֵו, כָּל
 שְׂאֵר הָרֵי הָעוֹלָם הֲזִדְעֻעֵו וְהָיוּ עוֹלִים
 וַיּוֹרְדִים, עַד שְׂהוֹשִׁיט הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יְדוּי עַל־יְהוּם וְהִתְיַשְׁבוּ, וְקוֹל יוֹצֵא וּמְכַרְזֵי,
 (תהלים קיד) מַה לָּךְ הַיָּם כִּי תִנוּס תִּירֵדוּן

מֵהוּ בַעֲטָרָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמָה דְכִתְיִב, (שמואל
 א כג) וְשֹׂאוֹל וְאֲנָשָׁיו עוֹטְרִים אֶל דָּוִד. מִשּׁוֹם
 דְּמִתְעַטֵּר, בְּחִזּוֹרָא בְּסוּמְקָא וּבִירוּקָא, בְּכָל גּוֹזֵינִין
 דְּכִלְהוּ כְּלִילָן בֵּיתָה, וְאַסְתַּתְּרֵן בֵּיתָה. אָמַר ר' יְהוּדָה,
 בַּעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לֹו אָמוֹ. מָאן עֲטָרָה. דְּכִתְיִב, (ישעיה
 מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר. וְכִתְיִב (ישעיה ס) וּבֵית
 תִּפְאָרְתִּי אֶפְאֵר.

אָמַר ר' יִצְחָק, אֲזִרְיִתָּא אֶתְיְהִיבַת בְּאִשָּׁא אוּפְכָא,
 עַל גַּבֵּי אִשָּׁא חִזּוֹרָא, לְאַכְלֵלָא יְמִינָא
 בְּשִׂמְאָלָא, וְשִׂמְאָלָא דְאֶתְחִזֵּר יְמִינָא, דְּכִתְיִב מִיְמִינוֹ
 אִש דָּת לָמוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּשַׁעְתָּא דְתַנְנָא דְסִינֵי תָוּה נְפִיק,
 סָלִיק אִשָּׁא, וּמִתְעַטֵּר בְּהַהוּא תַנְנָא
 בְּאֶתְגַּלְיָא, בְּאֶתְפְּלָא דָא, וְסָלִיק וְנָחִית, וְכָל רִיחִין

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תּוֹרָה נִתְּנָה בְּאִשׁ
 שְׁחָרָה עַל גַּבֵּי אִשׁ לְבִנָּה, לְכֻלָּל יְמִין
 בְּשִׂמְאָל, וְשִׂמְאָל שְׁחִזּוֹר לְהִיּוֹת יְמִין,
 שְׁפָתוֹב מִיְמִינוֹ אִש דָּת לָמוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּשַׁעָה שְׁעֵשֶׂן שֶׁל סִינֵי
 הָיָה יוֹצֵא, עוֹלָה אִשׁ, וּמִתְעַטֵּר בְּאוֹתוֹ
 עֵשֶׂן בְּגִלּוּי בְּאִשְׁכּוֹל הַזֶּה, וְעוֹלָה וְיִזְרָה,
 וְכָל הַרִיחֹת וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן הָיָה

מֵה זֶה בַּעֲטָרָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 כְּפָתוֹב (שמואל-א כג) וְשֹׂאוֹל וְאֲנָשָׁיו עוֹטְרִים
 אֶל דָּוִד. מִשּׁוֹם שְׁמִתְעַטֵּר בְּלָבָן וּבְאֶדָם
 וּבִירֻק, בְּכָל הַנְּגִינִים שֶׁבָּלָם כְּלוּלִים בּוֹ
 וּמְקַפִּים בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּעֲטָרָה
 שְׁעֵטְרָה לֹו אָמוֹ, מִי זֶו הָעֲטָרָה? שְׁפָתוֹב
 (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר,
 וְכִתְיִב (שם ס) וּבֵית תִּפְאָרְתִּי אֶפְאֵר.

וּבּוֹסְמִין דְּבַגְנֵתָא דְעֵדֶן, הָוּה סָלִיק הַהוּא תְּנַנָּא,
בְּחִיזוּ דְתַנּוּר וְסוּמָק וְאוּכָם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר
השירים א) מְקַטְרֵת מִר וּלְבוֹנָה מִכָּל אַבְקַת רוּכַל.

הַהוּא תְּנַנָּא מָאן הָוּה. אָמַר ר' יִצְחָק, שְׂכִינֵתָא
דְּאַתְגְּלִי לְתַמּוֹן, כְּמַח דְאַתְ אָמַר, (שיר השירים
א) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִמְרוֹת עֵשָׂן. אָמַר
ר' יְהוּדָה, לָמָּה לָךְ כּוּלִי הָאִי הָא קָרָא שְׁלִים הוּא,
דְכְּתִיב וְהָר סִינֵי עֵשָׂן כְּלוּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו יי'
בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֵשָׂנוּ כְּעֵשָׂן הַכְּבִשָּׁן. וְכַּאֲחַ עֲמַא דְתַמּוֹן
דָּא, וַיִּדְעִין דָּא.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, כִּד אַתְגְּלִיפוּ אַתְוּוֹן בְּלוּחֵי אַבְנָא,
הוּוּ מִתְחַזְיִין בְּתַרִּין סְטָרִין, מִסְטָרָא דָּא,
וּמִסְטָרָא דָּא, וְלוּחִין מֵאַבְנֵן סְנִפִּירִינוֹן הוּוּ, וְאַתְגְּלִיפוּ
וְאַתְחַפִּיין בְּאַשָּׁא תַנּוּרָא, וְאַתְוּוֹן הוּוּ מֵאַשָּׁא אוּכְמָא,

לשון הקודש

מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֵשָׂנוּ
כְּעֵשָׂן הַכְּבִשָּׁן. אֲשֶׁרֵי הָעַם שָׂרְאוּ אֶת זֶה
וַיִּדְעוּ אֶת זֶה.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, כְּשֶׁנְּחַקְקוּ הָאוֹתוֹת
בְּלוּחוֹת הָאֲבָן, הָיוּ נִרְאִים מִשְׁנֵי צְדָדִים
— מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, וְהַלוּחוֹת הָיוּ מֵאַבְנֵן
סְנִפִּירִינוֹן, וְנִחְקְקוּ וְנִתְכַּסּוּ בְּאֵשׁ לְכַנָּה,
וְהָאוֹתוֹת הָיוּ מֵאַשׁ שְׁחָרָה, וְחִקְקִים

מַעֲלָה אוֹתוֹ עֵשָׂן בְּמִרְאֵה שֶׁל לֶבֶן וְאָדָם
וְשָׁחַר. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (שיר א) מְקַטְרֵת מִר
וּלְבוֹנָה מִכָּל אַבְקַת רוּכַל.

אוֹתוֹ עֵשָׂן מַה הָיָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
שְׂכִינָה שְׁנַגְלָתָה לְשָׁם, שְׁנַאֲמַר מִי זֹאת
עָלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִמְרוֹת עֵשָׂן. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה לָךְ כּוּלִי כָּל זֶה, הָרִי פְּסוּק
שְׂכֵתוֹב וְהָר סִינֵי עֵשָׂן כְּלוּ

וּמִתְגַּלְפֵּן בְּתַרְיֵן סְטָרִין, מִסְטָרָא דָא וּמִסְטָרָא דָא.

אָמַר ר' אַבָּא, לִוְחִין הָווּ בְּעֵינֵיהוּ, וְאַתּוּן הָווּ
טַאסִין, וּמִתְחַזְיִין בְּתַרְיֵן אֲשֵׁין, אֲשָׁא חוּרָא,
וְאֲשָׁא אוּכְמָא, לְאַתְחַזָּא בְּחָדָא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא,
דְּכְתִיב, (משלי ג) אַרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ בְּשְׂמָאלָהּ וְגו'.
וְהָא כְּתִיב מִימֵינוּ אֵשׁ דַּת לָמוּ. אֲלָא מִסְטָרָא
דְּגְבוּרָה הָוּה, וְאַתְכְּלִילַת בְּיַמִּינָא. וּבְגִין כֵּךְ אֲשָׁא
חוּרָא וְאֲשָׁא אוּכְמָא.

תָּאנָא, כְּתִיב (שמות לב) וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה
וְגו', (מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְדָאִי) אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְהִלַּחַת כְּתִיב, חַד. תַּרִּי הָווּ וּמִתְחַזְיִין חַד.
וְעֶשֶׂר אַמִּירָן מִתְגַּלְפֵּי בְּהוּ. חֲמִשׁ כְּלִילָן בְּחֲמִשׁ,
לְמַהוּ כֵּלָא יְמִינָא. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה וְדָאִי.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

בְּשָׁנֵי צַדִּיקִים - מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה.

וְאֵשׁ שְׂחָרָה.

שְׁנֵינֵנוּ, כְּתוּב (שמות לב) וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הִמָּה וְגו'. (מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְדָאִי)
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב וְהִלַּחַת, אַחַד.
שְׁנַיִם הָיוּ וְנִרְאִים אַחַד. וְעֶשֶׂר אַמִּירוֹת
חֲקוּקוֹת בְּהֵם, חֲמִשׁ כְּלוּלוֹת בְּחֲמִשׁ,
לְהִיּוֹת הַכֵּל יְמִין. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה
וְדָאִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַלּוּחֹת הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם,
וְהָאוֹתִיּוֹת הָיוּ טָסוֹת וְנִרְאוֹת בְּשָׁנֵי סוּגֵי
אֵשׁ - אֵשׁ לְבָנָה וְאֵשׁ שְׂחָרָה, לְהִרְאוֹת
בְּאַחַד יְמִין וּשְׂמָאל, שְׂכַתוּב (משלי א) אַרְךָ
יָמִים בְּיַמִּינָהּ בְּשְׂמָאלָהּ וְגו'. וְהָרִי כְּתוּב
מִימֵינוּ אֵשׁ דַּת לָמוּ. אֲלָא מִצַּד הַגְּבוּרָה
זֶה הָיָה, וְנִכְלַלַת בְּיַמִּין. וְלִכֵּן אֵשׁ לְבָנָה

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁל סַנְפִירִינוֹן הוּוּ, (דף פ"ד ע"ב) וַיִּתְּרִין
 אֲבָנֵינּוּ הוּוּ. וְאַבְנֵינּוּ הוּוּ סְתִימָאן. נָשִׁיב קִדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּוּא בְּרוּחָא, וְאַתְּפִשְׁטוּ וְאַתְּגַלְיִפוּ תְּרִין לִוְחֵין.
 ר' יְהוּדָה אָמַר, בְּעֵינ סַנְפִירִינוֹן הוּוּ. (דְּהוּה אֲבֹן טֹבָא)
 מִשְׁמַע דְּכְתִיב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה.

אָמַר לִיה, אִי הָכֵי, סַנְפִירִינוֹן דָּא דְּהוּא אֲבָנָא
 טָבָא יִקְרָא מִשְׁאָר אֲבָנֵין, לָאוּ עוֹבְדָא
 דְּקוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּוּ אֵינוֹן. אָמַר לִיה, בְּמֵאי
 אוֹקִימָנָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה. הִמָּה דִּיִּיקָא. אֵלָא
 תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הִלַּחַת כְּתִיב,
 וְלֹא כְּתִיב וְהָאֲבָנִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, כִּלְאֵ חַד הוּוּא, אֲבָל אֵלֵין תְּרִין
 לִוְחֵין עַד לָא אֲתַבְּרִי עֲלֵמָא הוּוּ,
 וְאַסְתַּלְקוּ מִעֲרַב שַׁבַּת, וְעַבְד לִוְן קִדְשָׁא בְּרִידָה
 הוּוּא, וְעוֹבְדוֹי הוּוּ.

לשון הקודש

מַעֲשֵׂה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּוּא? אָמַר לוֹ,
 בְּמָה בְּאַרְנוּ מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה? הִמָּה
 דְּוִקָא. אֵלָא בַּא וְרָאָה, כְּתוּב וְהִלַּחַת
 מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הִלַּחַת כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב
 וְהָאֲבָנִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֵּל אֶחָד הוּוּא, אֲבָל
 שְׁנֵי הַלִּוְחֹת הִלְלוּ, עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא
 הָעוֹלָם הָיָה, וְנִתְעַלָּו מִעֲרַב שַׁבַּת, וְעָשָׂה

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁל סַנְפִירִינוֹן הָיָה,
 וְשְׁתֵּי אֲבָנִים הָיָה, וְהָאֲבָנִים הָיָה סְתוּמוֹת.
 נָשִׁיב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּוּא בְּרוּחַ, וְהִתְפַּשְׁטוּ
 וְנִחַקְקוּ שְׁנֵי לִוְחֹת. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
 בְּעֵינ סַנְפִירִינוֹן הָיָה, (שְׁהוּתָה אֲבֹן טוֹבָה) מִשְׁמַע
 שְׁכְּתוּב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, סַנְפִירִינוֹן זֶה, שֶׁהָיָה
 אֲבֹן טוֹבָה וְכִבְדָּה מִשְׁאָר הָאֲבָנִים, אֵינָם

כִּמָּה אֶתְעַבְדוּ. תֵּאנָא, מִהֲהוּא טָלָא עֲלָאָה,
דְּנָגִיד מַעֲתִיקָא קַדִּישָׁא. וְכַד נָגִיד
וְאֶתְמַשֵּׁךְ לַחֲקַל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין, נָטַל קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא תְרִין כְּפֹרֵי מִנֵּיהוּ, וְאֶתְנַלְיָדוּ,
וְאֶתְעַבְדוּ תְרִין אֲבָנִין יְקוּרִין. נָשַׁב בְּהוּ, וְאֶתְפָּשְׁטוּ
לְתְרִין לִוְחִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה
וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב אֱלֹהִים הוּא. כִּמָּה דְכְּתִיב, (דְּבָרִים ט)
כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.

תֵּאנָא, אֶצְבַּע אֱלֹהִים. הֲהוּא אֶצְבַּע סָלִיק
לְעֶשְׂרָה. כִּמָּה דְאֶתְמַר, אֶצְבַּע אֱלֹהִים
הוּא. וְכַל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע סָלִיק לְעֶשְׂרָה, עַד
דְּאֶתְעַבֵּיד יָדָא שְׁלִימָתָא, דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת יד) וַיֵּרָא
יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

אָמַר ר' יְהוּדָה, חֲרוֹת עַל הַלְּחַת, נְקִיבָן הוּוּ

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הִמָּה וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב אֱלֹהִים הוּא, כְּמוֹ
 שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת לב) כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.
שְׁנַיְנו, אֶצְבַּע אֱלֹהִים – אוֹתָהּ אֶצְבַּע
 עוֹלָה לְעֶשְׂרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְבַּע
 אֱלֹהִים הוּא. וְכַל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע עוֹלָה
 לְעֶשְׂרָה, עַד שְׁנַעֲשִׂית יָד שְׁלֵמָה, שְׁכַתוּב
 (שְׁמוֹת יד) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲרוֹת עַל הַלְּחַת –

אוֹתָם הַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמַעֲשִׂיו הִיוּ.
כִּמָּה הֵם נַעֲשׂוּ? שְׁנַיְנו, מֵאוֹתוֹ הַפֶּלַע
 הָעֲלִיּוֹן שְׁשׁוּפַע מִן הָעֵתִיק הַקּוּדֵשׁ.
 וְכִשְׁשׁוּפַע וְנִמְשַׁךְ לְשֹׁדֵה הַתַּפּוּחִים
 הַקּוּדֵשִׁים, נָטַל הַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁתֵּי
 טַפּוֹת כְּפוּר מֵהֶם וְנִגְלְדוּ, וְנַעֲשׂוּ שְׁתֵּי
 אֲבָנִים יְקוּרוֹת. נָשַׁב בְּהוּ, וְהַתְּפָשְׁטוּ
 לְשְׁנֵי לִוְחוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוּב מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

אֲבָנִין, וְאֶת־חַזִּיאֵי לְתֵרִין סְטָרִין, חָרוֹת
גְּלוּפָא דְגְּלִיפִין. אָמַר ר' אָבָא, מַה־אֵי סְטָרָא
אֶת־חַזִּי סְטָרָא אַחְרָא, וְאֶת־קְרִי מַה־כָּא, מַה דְּכַתִּיב
בְּסְטָרָא אַחְרָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּגִים הָווּ פְּתִיבִין, דְּכָל בְּנֵי נָשָׂא,
הָווּ אֲמָרִין וְסִהְדִין, דְּהָא מִכְּתַב אֱלֹהִים הוּא
וְדָאֵי, דְּהָא כָּל בְּנֵי עָלְמָא לָא יִכְלִין לְמַנְדַּע לִזְוֹן
בְּמַה דַּהוּוּ.

לְדַעֲתֵי־יְהוּ דְּאֵינוּן דְּאֲמָרִין, נְקִיבִין הָווּ, מִי כְּתִיב
חָרוֹת בְּלַחַת, עַל הַלְּחַת פְּתִיב. אֶלָּא
הָכִי תָּאנָא, חֲמִשָּׁא קָלִין אֵינוּן לִימִינָא, וְחֲמִשָּׁא
לְשִׁמְאֵלָא. וְאֵינוּן דְּשִׁמְאֵלָא כְּלִילָן בִּימִינָא. וּמִן
יְמִינָא, אֶת־חִזּוֹן אֵינוּן דְּשִׁמְאֵלָא, וְהָכָא כְּלָא אִיהוּ
יְמִינָא, וְאֶת־כְּלִילָן אֵלִין בְּאֵלִין, מָאן דַּתְּוָה בְּסְטָרָא

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁהָיוּ.

לְדַעֲתָם שֶׁל הָאוֹמְרִים נְקוּבִים הָיוּ, הָאֵם
כְּתוּב חָרוֹת בְּלַחַת? עַל הַלְּחַת כְּתוּב.
אֶלָּא כִּד שְׁנִינּוּ, חֲמִשָּׁה קוֹלוֹת הֵם לְיָמִין
וְחֲמִשָּׁה לְשִׁמְאֵל, וְאוֹתָם שֶׁל הַשִּׁמְאֵל
כְּלוּלִים בְּיָמִין. וּמִהִלְכִין נִרְאוּ אוֹתָם
שְׁבַשְׁמַאֲל, וְכַאֲן הַכֵּל הוּא יָמִין, וְנִכְלְלוּ
אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, מַה שֶּׁהָיָה בְּצַד זֶה נִרְאָה

נְקוּבִים הָיוּ הָאֲבָנִים וְנִרְאוּ מִשְׁנֵי צַדִּים,
חָרוֹת חֲקִיקָה שֶׁל חֲקִיקוֹת. אָמַר רַבִּי
אָבָא, מִצַּד זֶה נִרְאָה הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִקְרָא
מִכָּאֵן מַה שֶּׁכְּתוּב בְּצַד הָאֲחֵר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּגִים הָיוּ כְּתוּבִים,
שֶׁכָּל בְּנֵי הָאָדָם הָיוּ אוֹמְרִים וּמַעֲיִדִים
שֶׁהָרִי מִכְּתַב אֱלֹהִים הוּא וְדָאֵי, שֶׁהָרִי
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יִכְלוּ לְדַעַת אוֹתָם